

بررسی میزان سازگاری موضوعها و عنوانها در کتابهای فارسی

نوشته اشرف‌السادات بزرگی^۱

چکیده: در بسیاری موارد از عنوان کتاب نمی‌توان به موضوع و محتوای آن پی برد. مقاله حاضر تحقیقی است که میزان ارتباط موضوع و عنوان را در کتابهای منتشره فارسی بررسی می‌کند. نمونه مورد مطالعه کتابهایی است که مشخصات آنها در کتابشناسی ملی ایران (نیمه اول سال ۱۳۶۳) آمده است که در ده رده نظام رده‌بندی دپوشی مرتب شده است. تحقیق نشان می‌دهد که رده زبان با ۹۰ درصد عنوانهای سازگار با موضوع گویاترین عنوانها را دارد. پس از آن رده علوم عملی با ۸۸ درصد سازگاری قرار دارد. و بالاخره ۶۶ درصد عنوانهای رده ادبیات هیچ‌گونه سازگاری و اشتراکی با موضوعهای تخصصی یافته ندارد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که در رده‌هایی مانند کلیات و زبان که بیشترین نزدیکی میان موضوع و عنوان وجود دارد، به کتابهای فهرست شده موضوعهای کمتری داده شد و برعکس در رده‌هایی که میزان سازگاری کمتر است تعداد موضوعهای تعیین شده بیشتر است.

چند سال پیش کتابی در ایران، با عنوان *یکه بستر و دو رویا* منتشر شد. بانگاهی به این عنوان و حتی با تعمق در آن، نمی‌توان پی برد که این کتاب در زمینه مسایل تاریخی و سیاسی است. از این نوع کتابها فراوان منتشر شده است که نمی‌توان از عنوان، موضوع آنها را حدس زد.

این روش نامگذاری آثار شاید برای خریدار عادی چندان مشکل‌آفرین نباشد. زیرا خریدار با توروک و نگاهی به فهرست مندرجات می‌تواند در یابد که آیا کتاب، مورد پسند او هست یا خیر. اما برای کتابخانه‌ها و کتابداران این نامگذاریها مشکلاتی ایجاد می‌کند. با توجه به اینکه خدمات فنی کتابخانه - خواه انتخاب و تهیه کتاب و خواه فهرست‌نویسی و رده‌بندی آنها- نیاز به صرف دقت و هزینه زیاد دارد و با توجه به اینکه قسمت عمده‌ای از کار

فهرست‌نویسان صرف تعیین موضوع کتابها می‌شود تا بتوانند بهترین خدمات را در کمترین زمان به مراجعه‌کنندگان خود ارائه دهند، به اهمیت سازگاری عنوان با محتوای کتاب پی می‌بریم. جهت تسریع در امر فهرست‌نویسی انتخاب کلید واژه‌هایی از عنوان برای بازیابی آثار، یکی از طرف ارائه شده است. اولین بار در سال ۱۸۵۶ کرسنادور^۲ نمایای برای کتابخانه منچستر فراهم آورد که با شیوه تازه‌ای طرح‌ریزی شده بود و نام آن فهرست کشف‌العنوان بود. در سال ۱۹۵۸ هانس پتر لوهن^۳ این شیوه را با ماشینهای حسابگر تطبیق داد و به این ترتیب روش نمایه‌گردان ابداع و به کار گرفته شد. اما اینکه آیا این روش تا چه حد قابل اعتماد است و اینکه آیا به این ترتیب تمام اطلاعات صحیح به دست می‌آید و هیچ اطلاعاتی از قلم نمی‌افتد مورد سوال بوده است. در این زمینه در سال ۱۹۶۴ ب. ب. لین^۴ نتیجه مطالعات خود را که مبتنی بر به کار بردن عنوانهای فنی و غیر فنی در نمایه‌گردان بود منتشر کرد. به اعتقاد او عنوانهای غیر فنی نارساتر از عنوانهای فنی هستند. جان م. سدانو^۵ در مطالعه مشابهی به این نتیجه رسید که رشته‌های علمی و فنی را نباید از دیگر رشته‌های دانش بشری مستثنا دانست ولی بایستی برای دیگر رشته‌ها نیز عنوانهای گویا و رسا به وجود آورد. مارگریت فیشر^۶ نیز معتقد بود که در مورد همه رشته‌های غیر علمی و فنی نیز می‌توان از عنوانها یا قسمتهایی از عنوانهایی که مناسب نمایه‌گردان هستند استفاده کرد. این تحقیقها همچنان ادامه دارد اما در مورد عنوانهای کتابهای فارسی تا کنون بحث چندانی نشده و تنها مقالهای در مورد عنوان مقاله‌های فارسی منتشر شده است.

در عصر حاضر با توجه به روی آوردن کتابخانه‌ها به تجهیزات کامپیوتری

---

2. Crestadoro

3. Peter Lohan

4. B.B. Lane

5. John M. Sedano

6. Marguerite Fischer

و نیز مزایای شیوه‌های نمایش‌سازی، بررسی در مورد میزان سازگاری عنوان کتابهای فارسی با موضوعهای آنها ضروری می‌نماید و تحقیق حاضر به همین دلیل انجام شد. در این تحقیق کتابشناسی ملی ایران به عنوان منبعی که اغلب آثار منتشره فارسی زبان را در بر می‌گیرد انتخاب شد و نیمه اول ۱۳۶۳ به دلیل اینکه در زمان انجام تحقیق بیشترین تعداد عنوانها را شامل می‌شد ملاک قرار گرفت. از آنجا که آثار ذکر شده در کتابشناسی ملی توسط متخصصان کتابداری و با بهره‌گیری از منابع تخصصی فهرست‌نویسی شده‌اند و اینکه موضوعهای کتابها بر اساس کتاب سرعنوانهای موضوعی فارسی تعیین شده است، می‌توان موضوعهای کتابها را به عنوان معیارهای سنجش به کار گرفت. کتابشناسی مورد بحث شامل ۱۸۱۰ عنوان کتاب است که تعدادی از عنوانها به دلایل زیر از بررسی حذف شد:

ادبیات کودکان؛	۱۳۰ عنوان
آثاری که به زبان فارسی نبودند؛	۶۲ عنوان
آثاری که در فهرست‌نویسی موضوع نمی‌گیرند مثل داستان؛	۲۳۹ عنوان
آثاری که به دلایلی در یک سال دو بار فهرست شده‌اند؛	۱۰۹ عنوان
یا در کتابشناسی ملی در دو جا شماره رده‌بندی گرفته‌اند.	

مجموع ۵۴۰ عنوان

بنابراین ۱۲۷۰ عنوان در موضوعهای گوناگون مورد بررسی واقع شد.

روش کار

۱- ابتدا عنوانها، موضوعها و شماره رده‌بندی هر اثر بر روی برگه یادداشت شد. در این انتقال ترتیب موضوعها رعایت و یادداشت شدند.

۲- تعداد واژه‌های اصلی هر یک از عنوانها شمارش شدند و در این شمارش حروف یا کلمات ربط و اضافه محاسبه نشدند. به طور مثال مباحثی درباره سیاست بین‌المللی و سیاست خارجی یک عنوان به حساب می‌آید. در این عنوان کلمات مباحثی، درباره، و حرف ربط و در نظر گرفته نشدند و دو واژه سیاست بین‌المللی و سیاست خارجی به عنوان واژه‌های کلیدی شمارش شدند.

۳- مطابقت واژه‌های عنوان با موضوعهای هر یک از کتابها و تخصیص کدهایی برای این تطبیق و تعیین میزان سازگاری یا ناسازگاری عنوان با موضوعها به ترتیب یا توالی موضوعها. کدهای تعیین شده و تعریف هریک از آنها به ترتیب زیر است:

۳-۱- واژه موضوع عیناً در عنوان وجود داشته باشد.
۳-۲- از واژه عنوان به موضوع انتخاب شده ارجاع داده شده باشد.
(ارجاع نگاه کنید به:)

۳-۳- واژه‌های عنوان و موضوع به عنوان مترادف یکدیگر به کار رفته باشند.

(ارجاع نیز نگاه کنید به:)

۳-۴- واژه‌های موضوع و عنوان هیچ تشابه و ارتباطی نداشته باشند.

۳-۵- موضوعهایی که از عنوان فرعی می‌توان به آنها رسید.

۳-۶- موضوع شامل واژه‌های بخشی از عنوان باشد.

۴- در کنار هر یک از موضوعات کد مربوطه ضبط شد.

۵- جمع‌بندی نتایج هر یک از برگه‌ها بر حسب رده مربوطه و نیز مقایسه نتایج رده‌های گوناگون.

حال به بررسی و تجزیه و تحلیل بر اساس رده‌بندی دهدهی دیوبی می‌پردازیم.

رده کلیات (۰۰۰)

این رده شامل ۳۰ عنوان کتاب است و ۱ عنوان آن که به زبان انگلیسی بود، حذف شده است.

تعداد عنوانها	فراوانی واژه‌ها
۱	۱۵
۱	۹
۲	۷
۶	۶
۷	۵
۳	۴
۸	۳
۲	۲

۱۴۹ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رتال جامع علوم انسانی
جدول شماره ۱ فراوانی واژه‌ها در عنوانها

در این جدول مشخص است که بالاترین تعداد واژه‌های عنوان در این رده ۱۵ و حداقل آن ۲ است. اکثر عنوانهای این رده بین ۳ تا ۶ واژه را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۲ نمایشگر فراوانی موضوعها بر حسب تعداد عنوانها است، بر اساس این جدول ۱۷ عنوان کتاب یعنی بیش از ۵۰ درصد از عنوانهای این رده فقط یک موضوع دارند در حالی که حدود ۳۰ درصد تعداد ۲ موضوع و ۱۰ درصد سه موضوع دارند. تعداد کل موضوعهای این رده ۴۶ است.

تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	کل موضوعها
۱۷	۱	۱۷
۱۰	۲	۲۰
۳	۳	۹
۳۰		۴۶

جدول شماره ۲ فراوانی موضوعها بر اساس عنوانها

در این شماره کتابشناسی ملی در چند مورد - به ضرورت - تا ۷ موضوع هم به کتاب داده شده است، اما برابر جدول ۲ در رده کلیات حداکثر موضوعهای کتابها ۳ عدد است. بنابراین در جدول ۳ توزیع موضوعهای داده شده به کتابها را بر اساس توالی آنها و کدهای موضوعها بررسی می‌کنیم:

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶	جمع
موضوع ۱	۱۵ %۳۳	۳ %۶/۵	۱ %۲	۵ %۱۱	۶ %۱۳		
موضوع ۲	۶ %۱۳	۱ %۲		۳ %۶/۵	۳ %۶/۵		
موضوع ۳				۱ %۲	۲ %۴/۵		

	۲۱	۴	۱	۹	۱۱	
جمع	%۴۶	%۸/۵	%۲	%۱۹/۵	%۲۴	۴۶

جدول ۳: توزیع موضوعها بر حسب توالی آنها و کدهای تعیین شده

چنانکه از جدول شماره ۳ مستفاد می‌شود، ۱۵ عدد از موضوعهای اول کد ۱ را دارا هستند یعنی ۳۳ درصد موضوعهای این رده مطابق عنوانند و البته اگر رقم موضوع دوم را که کد ۱ دارند به این تعداد بیفزاییم ۴۶ درصد موضوعهای این رده از واژه‌های عنوان استفاده کرده‌اند، و به همین ترتیب در می‌یابیم که ۹ موضوع از کتابهای این رده یعنی ۱۹/۵ درصد از موضوعها، هیچ تشابهی با عنوان کتاب ندارند و به هیچ ترتیبی با دانستن عنوانهای این کتابها نمی‌توان به موضوع آنها پی برد.

رده فلسفه (۱۰۰) پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مجله جامع علوم انسانی

تعداد عنوانهای بررسی شده ۶۳ عنوان

۲ عنوان تکراری

تعداد عنوانهای حذف شده ۳ عنوان

۱ عنوان به زبان عربی

تعداد عنوانها

جمع فراوانی واژهها

۲	۸	۱۶
۴	۷	۲۸
۵	۶	۳۰
۷	۵	۳۵
۸	۴	۳۲

۱۱	۳	۳۳
۲۰	۲	۴۰
۶	۱	۶

جدول شماره ۴ فراوانی واژه‌ها در عنوان

تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۳۰	۱	۳۰
۲۰	۲	۴۰
۷	۳	۲۱
۳	۴	۱۲
۵	۵	۱۵
۶۳		۱۱۸

جدول شماره ۵ فراوانی موضوعها بر اساس عنوان

بر اساس این جداول در رده فلسفه بیشترین تعداد واژه‌های یک عنوان ۸ عدد و کمترین آنها یک واژه است. در این رده عنوانهای ۲ واژه‌ای بیش از همه بوده و اکثر عنوانها شامل ۳ تا ۵ واژه است. همچنین اغلب کتابهای این رده یک موضوع دارد و حداکثر موضوعهای تعیین شده برای کتابها ۵ عدد است که به ۳- عنوان از کتابها داده شده است. کل واژه‌های عنوانها در این رده ۲۲۰ و کل موضوعهای تعیین شده برای کتابها ۱۱۸ می‌باشد.

که به ۳ عنوان از کتابها داده شده است. کل واژه‌های عنوانها در این رده ۲۲۰ و کل موضوعهای تعیین شده به کتابها ۱۱۸ می‌باشد.

کدهای موضوعی موضوعها	۱ کد	۲ کد	۳ کد	۴ کد	۵ کد	۶ کد
موضوع ۱	۳۵ %۲۹/۶	۱۱ %۹/۳	۱ %۰/۸	۱۴ %۱۱/۸	۲ %۱/۷	
موضوع ۲	۹ %۷/۶	۳ %۲/۵	۲ %۱/۷	۱۶ %۱۳/۵		۳ %۲/۵
موضوع ۳	۱ %۰/۸			۱۰ %۸/۴		۲ %۱/۷
موضوع ۴		۱ %۰/۸		۴ %۳/۳		۱ %۰/۸
موضوع ۵				۲ %۱/۷		۱ %۰/۸
جمع	۴۵ %۳۸	۱۵ %۱۲/۷	۳ %۲/۵	۴۶ %۳۹	۲ %۱/۷	۷ %۶/۱۱۸

جدول ۶: توزیع موضوعهای رده فلسفه بر اساس توالی و کدهای آن

همانطور که مشاهده می‌شود از ۱۱۸ موضوع این رده، ۴۶ موضوع کد ۴ را دارا هستند، یعنی حدود ۳۹ درصد موضوعهای این رده هیچ تشابهی با عنوانها ندارند و ۴۵ موضوع یعنی ۳۸ درصد موضوعها از واژه‌های عنوانها هستند که از این مقدار ۲۹/۶ درصد آن مربوط به موضوع اول کتابها می‌شود. همچنین ۱۵ موضوع یعنی ۱۲/۷ درصد، آنهايي هستند که از واژه عنوان برای

بررسی میزان سازگاری موضوعها و ..... □ ۱۲۳

موضوع انتخاب نشده بود، در حالی که از واژه عنوان به واژه موضوع ارجاع داده شده بود و ۷ موضوع یعنی ۶ درصد موضوعها، آنهایی هستند که قسمتی از عنوان در موضوع آمده است.

رده دین (۲۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۲۵۶ عنوان

۴۰ عنوان به زبان عربی
 ۱ عنوان به زبان کردی
 ۱۱ عنوان بدون موضوع
 ۳۲ عنوان تکراری

تعداد عنوانهای حذف شده ۸۴ عنوان

تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۲	۱۲	۲۴	۱۵	۶	۹۰	۱۲۰	۱	۱۲۰
۲	۱۱	۲۲	۲۶	۵	۱۳۰	۱۰۴	۲	۲۰۸
۲	۱۰	۲۰	۵۲	۴	۲۰۸	۲۶	۳	۷۸
۳	۹	۲۷	۷۰	۳	۲۱۰	۵	۴	۲۰
۸	۸	۶۴	۵۰	۲	۱۰۰	۱	۷	۷
۱۱	۷	۷۷	۱۵	۱	۱۵			
۲۸			۲۲۸					
—					۹۲۷	۲۵۶		۴۳۳
جمع عنوانها			۲۵۶					

جدول ۷: فراوانی واژهها در عنوان

جدول ۸: تعداد موضوعهای
 دینی بر اساس عنوان

طبق جدول بالا رده دین بالاترین تعداد عنوان را در این کتابشناسی شامل می‌شود. در این رده بیشترین تعداد کلمات یک عنوان ۱۲ واژه و کمترین تعداد واژه‌های عنوان ۱ کلمه است که ۱۵ عنوان از کتابها را شامل می‌شود. بیشترین عنوانهای این رده دارای ۳ واژه و سپس به ترتیب ۴ و ۲ واژه هستند. کل ۲۵۶ عنوان این رده شامل ۹۲۷ واژه است. بر اساس جدول ۸ که فراوانی موضوعها را بر اساس تعداد عنوانها نشان می‌دهد، در این رده ۱۲۰ عنوان یعنی حدود ۴۷ درصد از عنوانها با یک موضوع هستند و سپس عنوانهایی با ۲ موضوع هستند که ۴۰/۶ درصد عنوانها را تشکیل می‌دهند. در این رده بیشترین تعداد موضوع یک کتاب هفت عدد است که فقط به یک عنوان داده شده و آن معادل ۰/۳۹ درصد عنوانهای این رده است.

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۹۰ %۲۰/۷	۳۹ %۹	۴ %۰/۹	۷۷ %۱۷/۷	۴ %۰/۹	۳۲ %۷/۴
موضوع ۲	۴۴ %۱۰	۲۱ %۴/۸	۵ %۱/۱	۴۸ %۱۱	۳ %۰/۷	۲۶ %۶
موضوع ۳	۲ %۰/۴۶	۴ %۰/۹		۲۱ %۴/۸	۲ %۰/۴۶	۳ %۰/۷
موضوع ۴				۵ %۱/۱		
موضوع ۵				۱ %۰/۲۳		
موضوع ۶				۱ %۰/۲۳		

موضوع ۷				۱		
				%۰/۲۳		
جمع	۱۳۶	۶۴	۹	۱۵۴	۹	۶۱
	%۳۱/۴	%۱۴/۷	%۲	%۳۵/۵	%۲	%۱۴

جدول ۹: توزیع موضوعهای رده دین بر اساس توالی و کدهای آن

طبق جدول شماره ۹ از ۴۳۳ موضوع داده شده به کتابهای این رده عدد آن، موضوع اول کتابهایی است که کد یک را دارد یعنی حدود ۶۱ درصد کتابها. جمع کتابهای کد یک این رده تعداد ۱۳۶ موضوع دارد یعنی بیش از ۳۱ درصد از موضوعها مطابق عنوانهای کتابها است. در مقابل، ۱۵۴ موضوع یعنی ۳۵/۵ درصد آنها کد ۴ را می‌گیرد، بدین معنی که موضوع و عنوان هیچ تشابهی ندارد. البته از این مقدار حدود ۱۸ درصد آنها موضوع اول کتابها است و بقیه موضوعهای بعدی است و با دقت بیشتر درمی‌یابیم تعداد کتابهایی که ۵ تا ۷ موضوع دارد فقط یک عنوان کتاب است. در این رده در ۱۵ درصد کتابها موضوع ارجاع عنوان و در ۱۴ درصد در قسمتی با آن سهم بوده‌است.

رده علوم اجتماعی (۳۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۹۹ عنوان
تعداد عنوانهای حذف شده ۵ عنوان
۲ عنوان تکراری
۱ عنوان به زبان انگلیسی

جمع فراوانی	تعداد عنوانها	جمع فراوانی	تعداد عنوانها	جمع فراوانی	تعداد عنوانها	جمع فراوانی	تعداد عنوانها
۳۹	۱	۷۵	۵	۲۰	۲۰	۱۵	۱

۲	۱۲	۲۴	۱۷	۴	۶۸	۳۹	۲	۷۸
۳	۱۰	۳۰	۱۴	۳	۴۲	۱۴	۳	۴۲
۵	۹	۴۵	۲۶	۲	۵۲	۵	۴	۲۰
۴	۷	۲۸	۳	۱	۲	۲	۵	۱۰
۹	۶	۵۴						
۲۴			۷۵			۹۹		
جمع عنوانها			۹۹			۱۸۹		

جدول ۱۰: فراوانی واژه‌ها در عنوانها

جدول ۱۱: تعداد موضوعها

بر حسب عنوان

شعبه‌شناسی علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مجله علمی علوم انسانی

بر اساس یافته‌های جدول ۱۰ بیشترین تعداد کلمات عنوان در رده علوم اجتماعی ۲۰ عدد است که یک عنوان کتاب دارای این تعداد واژه است و کمترین، سپس به ترتیب تعداد واژه‌ها به ۱۲، ۱۰، ۹ و ۷ می‌رسد، بدین معنی که سیر کم شدن تعداد واژه‌ها در این رده کندتر از دیگر رده‌ها است. تعداد دو واژه در عنوان بیشترین تعداد را نشان می‌دهد و پس از آن ۴، ۵ و ۳ واژه قرار دارد. ۹۹ عنوان این رده جمعا ۴۴۰ کلمه را شامل می‌شوند.

جدول شماره ۱۱ که نشانگر موضوعهای کتابهاست نشان می‌دهد که در این رده حد اکثر ۵ موضوع به یک کتاب داده شده و ۲ کتاب دارای چنین شرایطی است. همچنین ۳۹ عنوان یک موضوع و نیز ۳۹ عنوان ۲ موضوع داشته‌اند. جمع موضوعهای داده شده در این رده ۱۸۹ عدد است.

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶	
موضوع ۱	۳۹ %۲۰/۶	۲۰ %۱۰/۵		۲۵ %۱۳/۲	۲ %۱	۱۴ %۷/۵	
موضوع ۲	۱۲ %۶/۳	۸ %۴/۲		۲۸ %۱۴/۸		۱۲ %۶/۳	
موضوع ۳	۵ %۲/۶			۱۳ %۶/۸		۲ %۱	
موضوع ۴				۷ %۳/۷			
موضوع ۵		۱ %۰/۵				۱ %۰/۵	
جمع	۵۶ %۲۹/۶	۲۹ %۱۵/۳		۷۳ %۳۸/۶	۲ %۱	۲۹ %۱۵/۳	۱۸۹

جدول ۱۲: توزیع موضوعهای رده علوم اجتماعی بر حسب توالی و کدهای آنها

بر اساس اعداد جدول ۱۲ در رده علوم اجتماعی با تعداد کل ۱۸۹ موضوع، ۳۹ عدد از موضوعهای اول کتابها کد ۱ را دارا است، این رقم حدود ۲۰ درصد کل موضوعها می‌شود، در عوض تعداد ۲۵ موضوع یعنی ۱۳ درصد از موضوعهای اول دارای کد ۴ است، یعنی میان عنوان و موضوع هیچ سازگاری وجود ندارد. این ارقام زمانی که جمع‌بندی تمام موضوعها را در نظر بگیریم واقعیت دیگری را نشان می‌دهد به طوری که ۷۳ موضوع یعنی ۳۸/۵ درصد کل موضوعها تشابهی با عنوان ندارد و حدود ۲۹/۵ درصد آنها در واژه‌های عنوانها و موضوعها مشترک است و ۲۹ موضوع دارای کد ۲ است،

بدین معنا که واژه موضوع به عنوان ارجاع از واژه عنوان به کار رفته، این رقم ۱۵ درصد کل موضوعها را نشان می‌دهد. در مورد کد ۶ که بخشی از عنوان در موضوع آمده نیز همین رقم ۱۵ درصد تکرار می‌شود.

رده زبان (۴۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۷۳ عنوان

۲ عنوان تکراری

تعداد عنوانهای حذف شده ۳۶ عنوان

۵ عنوان به زبان عربی

۲۹ عنوان به زبان انگلیسی

تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۱	۱۰	۱۰	۱۸	۴	۷۲	۵۱	۱	۵۱
۱	۸	۸	۱۲	۳	۳۶	۱۹	۲	۳۸
۶	۷	۴۲	۱۲	۲	۲۴	۳	۳	۹
۹	۶	۵۴	۱	۱	۱			
۱۳	۵	۶۵						
۳۰			۴۳					
					۳۱۲	۷۳		۹۸
جمع عنوانها			۷۳					

جدول ۱۳: فراوانی واژهها در
عنوانهای رده زبان

جدول ۱۴: فراوانی موضوعها
بر حسب عنوان

به طوری که در جدول ۱۳ نشان داده می‌شود، بیشترین تعداد واژه‌ها در یک عنوان ۱۰ کلمه است که یک عنوان شامل این تعداد می‌باشد. بیشترین عنوانها در این رده دارای ۴ واژه است و سپس ۵ و ۳ و ۲ واژه قرار دارند. جمع ۷۳ عنوان این رده دارای ۳۱۲ واژه است.

اما جدول ۱۴ که نشانگر تعداد موضوعهاست، نشان می‌دهد که حداکثر موضوعهای داده شده به کتابها در این رده ۳ موضوع است که به سه عنوان کتاب داده شده است. اما اکثریت عنوانهای این رده دارای ۱ موضوع است و تعداد این عنوانها به ۵۱ عدد می‌رسد و ۱۹ عدد از عنوانهای این رده تعداد ۲ موضوع را دارند. در مجموع این رده با تعداد عنوانهای فوق‌الذکر دارای ۹۸ موضوع است.

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۱۰ %۱۰/۲	۳۸ %۳۸/۷		۵ %۵/۱	۲ %۲/۰۴	۱۸ %۱۸/۴
موضوع ۲	۱ %۱/۰۲	۶ %۶/۱		۵ %۵/۱	۱ %۱/۰۲	۹ %۹/۲
موضوع ۳		۳ %۳/۰۶				
جمع	۱۱ %۱۱/۲۲	۴۷ %۴۷/۹		۱۰ %۱۰/۲	۳ %۳/۰۶	۲۷ %۲۷/۵ ۹۸

بر اساس اعداد این جدول تعداد ۳۸ موضوع از موضوعهای اول کتابها دارای کد ۲ است. این تعداد ۳۸/۷ درصد کل موضوعها را تشکیل می‌دهند که البته اگر موضوعهای دوم و سوم کتابها را نیز به این رقم اضافه کنیم حدود ۴۸ درصد از موضوعهای کتابها را شامل می‌شود. یعنی در ۴۸ درصد از موضوعهای این رده، واژه عنوان به صورت ارجاع واژه موضوع به کار رفته و با جستجو در ۲ مرحله می‌توان به کتاب مورد نظر دست یافت. در این رده ۲۷ موضوع یعنی حدود ۲۷/۵ درصد از موضوعها از کد ۶ استفاده کرده‌اند، بدین معنی که بخشی از عنوان در موضوع آمده است و نیز ۱۱ درصد موضوعهای این رده کد ۱ را دارد یعنی واژه موضوع عیناً در عنوان آمده است همچنین تعداد ۱۰ موضوع یعنی حدود ۱۰ درصد موضوعها به صورتی است که هیچ ارتباطی با عنوانهای کتابها ندارد و به هیچ ترتیب از طریق عنوان نمی‌توان به محتوای کتابها پی برد.

شعبه‌شناسی علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

رده علوم خالص (۵۰۰) برآیند جامع علوم انسانی

تعداد عنوانهای بررسی شده ۹۴ عنوان

۱ عنوان به زبان عربی

تعداد عنوانهای حذف شده ۶ عنوان

۵ عنوان به زبان انگلیسی

تعداد	فراوانی	جمع	تعداد	فراوانی	جمع	تعداد	فراوانی	جمع
عنوانها	واژه‌ها		عنوانها	واژه‌ها		عنوانها	موضوعها	
۲	۹/۶%	۱۸	۱۶	۱۶%	۶۴	۵۵	۱	۵۵
۱	۱%	۸	۲۶	۲/۸%	۷۸	۲۲	۲	۴۴
۳	۳%	۲۱	۳۱	۳۳%	۶۲	۱۵	۳	۴۵

بررسی میزان سازگاری موضوعها و ..... □ ۱۳۱

۴	%۴/۲	۲۴	۸	%۸/۵	۸	۲	۴	۸
۳	%۳	۱۵						
۱۳			۸۱		۲۹۸	۹۴		۱۵۲
جمع عنوانها			۹۴					

جدول ۱۶: فراوانی واژه‌ها در عنوانها

جدول ۱۷: فراوانی موضوعها
بر اساس عنوان

طبق جدول ۱۶ در رده علوم خالص، ۲ عنوان دارای حداکثر واژه‌ها یعنی ۹ عدد است و یک عنوان نیز ۸ واژه را شامل می‌شود. اما در این رده اکثریت با عنوانهای ۲ واژه‌ای است و سپس عنوانهای ۳ و ۴ واژه‌ای قرار دارند. بر اساس این یافته‌ها ۳۳ درصد عنوانها با ۲ واژه، ۲۸ درصد با ۳ واژه، ۱۷ درصد با ۴ واژه بیشترین درصد و ۱ درصد با ۸ واژه و ۲ درصد با ۹ واژه کمترین درصد عنوانها را دارد.

از جدول ۱۷ در می‌یابیم که بیشترین تعداد موضوعهای این رده ۴ موضوع است که ۲ عنوان کتاب یعنی ۱/۳ درصد عنوانها را دربر می‌گیرد و ۵۵ عنوان یعنی ۵۸/۵ درصد عنوانها دارای یک موضوع است. کتابهای دو موضوعی ۲۲ عنوان یعنی ۲۳/۵ درصد عنوانها و ۳ موضوعیها ۱۶ درصد عنوانها را که ۱۵ عنوان است شامل می‌شود. در این رده ۹۴ عنوان کتاب کلا دارای ۲۹۸ واژه در عنوانها و نیز ۱۵۲ موضوع است.

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۴۴ %۲۹	۲۱ %۱۳/۸		۱۸ %۱۲		۱۱ %۷/۲
موضوع ۲	۸ %۵/۳	۴ %۲/۶		۱۵ %۹/۸	۱ %۰/۶	۱۱ %۷/۲
موضوع ۳	۳ %۲			۱۰ %۶/۵		۴ %۲/۶
موضوع ۴				۱ %۰/۶		۱ %۰/۶
جمع	۵۵ %۳۶	۲۵ %۱۶/۴		۴۴ %۲۹	۱ %۰/۶	۲۷ %۱۷/۷

جدول ۱۸: توزیع موضوعها بر اساس توالی و کدهای آنها

همان گونه که جدول ۱۸ نشان می‌دهد در رده علوم خالص ۴۴ از کل ۱۵۲ موضوع، کد ۱ را داراست که این تعداد از موضوعهای اول کتابهاست و ۲۹ درصد کل موضوعها را در بر می‌گیرد و این رقم با احتساب دیگر موضوعها به تعداد ۵۵ موضوع می‌رسد، یعنی ۳۶ درصد موضوعها عیناً واره‌های عنوانهای کتابها است و ۲۹ درصد موضوعها یعنی ۴۴ موضوع در کد ۴ قرار دارد، بدین معنی که هیچ گونه سازگاری و ارتباطی میان عنوانها و موضوعهای این رده برقرار نیست که البته از این رقم ۱۲ درصد در موضوع اول کتابها قرار دارد. ۲۷ موضوع یعنی حدود ۱۸ درصد موضوعها در قسمتی یا

بررسی میزان سازگاری موضوعها و ..... □ ۱۳۳

عنوان اشتراك دارد و ۱۶/۴ درصد موضوعها که شامل ۲۵ موضوع می‌شود به عنوان ارجاع " نگاه کنید به " از عنوانها قرار دارند. در این رده هیچ عنوان و موضوعی به عنوان ارجاع متقابل " نیز نگاه کنید به " به کار نرفته و حدود ۰/۶ درصد موضوعها در کد ۵ قرار دارند به گونه‌ای که از یادداشت زیر کلمه عنوان می‌توان به این موضوع پی برد.

رده علوم علمی (۶۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۲۲۵ عنوان

۴ عنوان تکراری

تعداد عنوانهای حذف شده ۲۱ عنوان: به دلیل

۱۷ عنوان به زبان انگلیسی

تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۱	۱۰	۱۰	۳۷	۴	۱۴۸	۱۰۳	۱	۱۰۳
۱	۹	۹	۶۴	۳	۱۹۲	۸۸	۲	۱۷۶
۴	۸	۳۲	۵۴	۲	۱۰۸	۲۸	۳	۸۴
۷	۷	۴۹	۵	۱	۵	۶	۴	۲۴
۲۹	۶	۱۷۴						
۲۳	۵	۱۱۵						
۶۵			۱۶۰					
—			—		۸۴۲	۲۲۵		۳۸۷
جمع عنوانها			۲۲۵					

جدول ۱۹: فراوانی واژهها در عنوانها

جدول ۲۰: فراوانی موضوعات

بر اساس عنوانها

بر اساس جدول ۱۹ در این رده ۱ عنوان با تعداد ۱۰ واژه و نیز یک عنوان با ۹ واژه وجود دارد و حداکثر کتابها، ۶۴ عنوان، با ۳ واژه است. سپس عنوانهای ۲ واژهای به تعداد ۵۴ عنوان و ۴ واژهای به تعداد ۳۷ عنوان قرار دارد. همچنین در این رده عنوانهای ۶ واژهای و ۵ واژهای نیز با ۲۳ و ۲۹ واژه رقم نسبتا بالایی را نشان می‌دهد در حالی که ۵ عنوان یک واژهای در این رده قرار دارد. کل ۲۲۵ عنوان این رده شامل ۸۴۲ واژه است. از جدول ۲۰ مشخص می‌شود که حداکثر موضوعهای این رده نیز ۴ عدد است که ۶ عنوان این تعداد موضوع را دارد، و ۱۰۳ عنوان با یک موضوع و ۸۸ عنوان با دو موضوع در این رده قرار دارد. تعداد عنوانهای ۳ موضوعی ۲۸ عدد است. کل ۲۲۵ عنوان این رده ۳۸۷ موضوع را دربرمی‌گیرد.

کدهای موضوعی موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۱۰۸ %۲۸	۷۰ %۱۸	۶ %۱/۵	۱۵ %۳/۹		۲۶ %۶/۷
موضوع ۲	۲۱ %۵/۴	۲۸ %۷/۲	۱۰ %۲/۶	۲۰ %۰/۵		۴۳ %۱۱
موضوع ۳	۵ %۱/۳	۵ %۱/۳	۳ %۰/۷۸	۹ %۲/۳		۱۲ %۳
موضوع ۴	۱ %۰/۲۵		۱ %۰/۲۵	۲ %۰/۵		۲ %۰/۵
جمع	۱۳۵ %۳۵	۱۰۳ %۲۶/۵	۲۰ %۵	۴۶ %۱۲		۸۳ %۲۱/۵
						۳۸۷

جدول ۲۱: توزیع موضوعهای رده علوم عملی بر اساس توالی و کدهای آنها

بر اساس ارقام جدول ۲۱ مشخص می‌شود که از مجموع ۳۸۷ موضوع این رده تعداد ۱۳۵ موضوع یعنی ۳۵ درصد کل موضوعها دارای کد ۱ است، بدین معنی که عنوانها با موضوعهای کتابها سازگاری تمام دارد. همچنین ۲۶/۵ درصد موضوعها، یعنی ۱۰۳ موضوع، به عنوان ارجاع از واژه عنوان به کار رفتانند. در این جدول ۸۳ موضوع یعنی ۲۱/۵ درصد موضوعها، آنهایی است که بخشی از عنوان در موضوعها آمده است. اما ۴۶ موضوع، یعنی ۱۲ درصد کل موضوعها، هیچ تشابه و سازگاری با عنوان ندارد و ۵ درصد موضوعها کد ۳ را می‌گیرد بدین معنی که واژه‌های عنوانها و موضوعها به صورت ارجاع متقابل یکدیگر به کار رفته است. در این رده هیچ موضوعی با کد ۵ قرار ندارد، و این بدان معنی است که موضوعی وجود ندارد که از عنوان فرعی کتاب بتوان به آنها رسید.

رده هنر (۷۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۶۹ عنوان
 تعداد عنوانهای حذف شده ۲ عنوان به علت:
 ۱ عنوان تکراری
 ۱ عنوان به زبان انگلیسی

تعداد عنوانها	فراوانی واژه‌ها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژه‌ها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۱	۷	۷	۲۰	۳	۶۰	۳۹	۱	۳۹
۳	۶	۱۸	۲۰	۲	۴۰	۲۱	۲	۴۲
۷	۵	۳۵	۴	۱	۴	۷	۳	۲۱

۱۴	۴	۵۶		۱	۴	۴
					۱	۵
۲۵		۴۴	۲۲۰	۶۹		۱۱۱
جمع عنوانها		۶۹				

جدول ۲۲: فراوانی واژه‌ها در عنوانهای

رده هنر

جدول ۲۳: فراوانی موضوعها

بر اساس عنوانها

جدول ۲۲ بیانگر فراوانی واژه‌ها در عنوانهای این رده است. بر اساس این جدول حداکثر واژه‌های عنوانهای رده هنر ۷ کلمه است که یک عنوان این تعداد واژه را دارد و سپس عنوانهای ۶ کلمه‌ای است که شامل ۳ عنوان می‌شود. در این رده ۲۰ عنوان با ۳ واژه و ۲۰ عنوان با ۲ واژه قرار دارد و تعداد عنوانهای ۴ واژه‌ای ۱۴ عدد است. چهار عنوان است که شامل یک واژه می‌باشد این رده با ۶۹ عنوان شامل ۲۲۰ واژه است. در جدول ۲۳ که نشانگر فراوانی موضوعها بر اساس عنوانها است، مشخص می‌شود که در رده هنر حداکثر ۵ موضوع به کتابها داده شده و آن هم شامل یک عنوان کتاب می‌شود و ۳۹ عنوان از کتابها با یک موضوع و ۲۱ عنوان نیز با دو موضوع است. کتابهای ۳ موضوعی شامل ۷ عنوان و ۴ موضوعی شامل یک عنوان می‌باشد. در این رده به ۶۹ عنوان کتاب کلا ۱۱۱ موضوع تخصیص یافته است.

موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۳۳ %۲۹/۷	۲۰ %۱۸		۷ %۶/۳		۹ %۸
موضوع ۲	۶ %۵/۴	۳ %۲/۷		۸ %۷/۲	۳ %۲/۷	۱۰ %۹
موضوع ۳	۱ %۰/۱			۶ %۵/۴		۲ %۱/۸
موضوع ۴				۲ %۱/۸		
				۱ %۰/۱		
جمع	۴۰ %۳۶	۲۳ %۲۰/۷		۲۴ %۲۱/۶	۳ %۲/۷	۲۱ %۱۸/۹
						۱۱۱

جدول ۲۴: توزیع موضوعهای رده هنر بر اساس توالی موضوعها و کدهای آنها

طبق جدول بالا مشخص می‌شود که حدود ۳۰ درصد از موضوعهای اول کتابهای این رده دارای کد ۱ هستند، یعنی میان عنوان و موضوع سازگاری وجود دارد و این رقم در تمام موضوعهای این رده به ۳۶ درصد می‌رسد. در این رده ۲۳ موضوع از ۱۱۱ موضوع با کد ۲ است یعنی ۲۰/۷ درصد موضوعها به عنوان ارجاع از واژه عنوان به کار رفت‌اند. از مجموع ۱۱۱ موضوع، ۲۴ موضوع، یعنی حدود ۲۲ درصد موضوعهای این رده، با کد ۴

مشخص شده است. بدین معنی که هیچ گونه سازگاری و نشابهی میان عنوان و موضوع وجود ندارد. البته از این رقم ۶ درصد مربوط به موضوع اول و حدود ۳ درصد مربوط به موضوعهای چهارم و پنجم می‌شود. ۲/۷ درصد موضوعها را می‌توان از عنوان فرعی بدست آورد و نیز ۱۹ درصد موضوعها که ۶ می‌گیرد، یعنی قسمتی از عنوان در موضوع آمده است. در این رده هیچ یک از موضوعها به صورت ارجاع متقابل عنوان نیست.

رده ادبیات (۸۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۲۱۹ عنوان

۱۷ عنوان تکراری

۱ عنوان به زبان کردی

۱ عنوان به زبان ترکی

۲ عنوان به زبان عربی

۲۲۸ عنوان بدون موضوع

تعداد عنوانهای حذف شده ۲۴۹ عنوان به دلیل

تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع واژهها	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۱	۱۲	۱۲	۲۹	۴	۱۱۶	۱۶۱	۱	۱۶۱
۲	۱۰	۲۰	۵۲	۳	۱۵۶	۳۴	۲	۶۸
۶	۸	۴۸	۵۱	۲	۱۰۲	۲۱	۳	۶۳
۷	۷	۴۹	۱۹	۱	۱۹	۲	۴	۸
۲۷	۶	۱۶۲				۱	۷	۷
۲۵	۵	۱۲۵						
۶۸			۱۵۱					
جمع عنوانها			۲۱۹		۸۰۹	۲۱۹		۳۰۷

جدول ۲۵: فراوانی واژهها در عنوانها

جدول ۲۶: فراوانی موضوعها بر حسب عنوانها

بر اساس جدول ۲۵ مشخص می‌شود که حداکثر واژه‌های عنوانها در این رده ۱۲ کلمه است و فقط یک عنوان شامل این تعداد واژه می‌شود. پس از آن ۱۰ واژه‌ای است که شامل ۲ عنوان می‌شود. بالاترین فراوانی به سه واژه‌ها تعلق دارد که شامل ۵۲ عنوان می‌شود و بعد از آن دو واژه‌ها با ۵۱ عنوان قرار دارد. عنوانهای یک واژه‌ای در این رده تعدادشان به ۱۹ می‌رسد. این رده با کل ۲۱۹ عنوان شامل ۸۰۹ واژه است.

جدول ۲۶ که نشانگر تعدد موضوعهاست نشان می‌دهد که حداکثر موضوعهای این رده نیز ۲ موضوع است که در یک عنوان آمده است؛ اما ۱۶۱ عنوان از مجموع ۲۱۹ عنوان این رده فقط یک موضوع دارد. سپس عنوانهای ۲ موضوعی قرار دارد که تعدادشان به ۳۴ می‌رسد و عنوانهای ۳ موضوعی ۲۱ عدد می‌باشد. در این رده کتابهایی با ۵ یا ۶ موضوع وجود ندارد و موضوعهای ۲۱۹ عنوان کتاب به ۳۰۷ عدد می‌رسد.

موضوعها	کدهای موضوعی	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۲۳	۱۰	۲	۱۴۵	۵	۳۴	
	%۷/۵	%۳/۲	%۰/۶	%۴۷	%۱/۶	%۱۱	
موضوع ۲	۶	۲	۲	۳۸		۱۰	
	%۲	%۰/۶	%۰/۶	%۱۲/۴		%۳/۲	
موضوع ۳	۲	۵	۲	۱۱		۴	
	%۶	%۱/۶	%۰/۶	%۳/۶		%۱/۳	

موضوع ۴	۲					۱	
	%۰/۶					%۰/۳	
موضوع ۵				۱			
				%۰/۳			
موضوع ۶				۱			
				%۰/۳			
موضوع ۷				۱			
				%۰/۳			
جمع	۳۳	۱۷	۶	۱۹۷	۵	۴۹	
	%۱۰/۷	%۵/۵	%۲	%۶۴	%۱/۶	%۱۶	۳۰۷

جدول ۲۷: توزیع موضوعهای ادبیات بر اساس توالی موضوعها و کدهای آنها

با توجه به جدول ۲۷ مشخص می‌شود که از ۳۰۷ موضوع داده شده به کتابهای رده ادبیات تعداد ۱۹۷ موضوع دارای کد ۴ است بدین معنا که ۶۴ درصد موضوعهای این رده هیچ تشابه و سازگاری با عنوانهای کتابها ندارد و با نگاه دقیق‌تر مشخص می‌شود که ۱۴۵ عدد از این موضوعها، موضوع اول کتابهاست. همچنین ۴۹ موضوع یعنی ۱۶ درصد موضوعها در بخشی با عنوان اشتراك دارد. حدود ۱۱ درصد موضوعها از واژه‌های عنوان بهره برده است، یعنی ۳۳ موضوع که ۲۳ عدد آنها، موضوع اول است و از مجموع ۳۰۷ موضوع با عنوانها سازگار می‌باشد. در ارجاع‌سازی ۵/۵ درصد موضوعهای

بررسی میزان سازگاری موضوعها و ..... □ ۱۴۱۰

این رده از واژه عنوان استفاده شده است و از دو درصد موضوعها برای ارجاع متقابل ("تیز نگاه کنید به") استفاده شده است. حدود ۱/۶ درصد موضوعها را می‌توان از طریق واژه‌های فرعی به دست آورد.

رده تاریخ و جغرافیا (۹۰۰)

تعداد عنوانهای بررسی شده ۱۴۲ عنوان

۸ عنوان تکراری

تعداد عنوانهای حذف شده ۱۰ عنوان به دلیل:

۲ عنوان به زبان عربی

تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی واژهها	جمع	تعداد عنوانها	فراوانی موضوعها	جمع
۲	۹	۱۸	۲۶	۴	۱۰۴	۳۸	۱	۳۸
۴	۸	۳۲	۳۸	۳	۱۱۴	۵۴	۲	۱۰۸
۷	۷	۴۹	۲۸	۲	۵۶	۳۷	۳	۱۱۱
۸	۶	۴۸	۱۰	۱	۱۰	۱۳	۴	۵۲
۱۹	۵	۹۵						
۲۵	۵	۱۲۵						
۴۰			۱۰۲					
جمع عنوانها			۱۴۲		۵۲۶	۱۴۲		۳۰۹

جدول ۲۸: فراوانی واژهها در عنوانها

جدول ۲۹: فراوانی موضوعها

بر حسب عنوان

طبق ارقام جدول ۲۸، در این رده حداکثر واژه‌های عنوان ۹ کلمه است

که شامل ۲ عنوان می‌شود و ۴ عنوان شامل ۸ واژه است. اما ۳۸ عنوان شامل ۳ واژه است که این بالاترین رقم این رده است. پس از آن، عنوانها با ۲ کلمه و سپس ۴ و ۵ کلمه قرار دارد. در این رده ده عنوان از یک واژه تشکیل شده است. کل واژه‌های ۱۴۲ عنوان این رده ۵۲۶ است. همچنین بر اساس جدول ۲۹ به فراوانی موضوعهای این رده می‌توان پی برد. بدین ترتیب که حداکثر موضوعهای کتابها در این رده ۴ موضوع است که ۱۳ عنوان این تعداد را شامل می‌شود. اما بالاترین تعداد عنوانها در این رده برای کتابهایی است که شامل ۲ موضوع می‌شود و مجموع آنها ۵۴ عنوان است. کتابهایی که یک موضوع دارد ۳۸ عنوان و کتابهای با ۳ موضوع ۳۷ عنوان می‌باشد. جمع موضوعهای این رده ۳۰۹ عدد است.

موضوعها	کد ۱	کد ۲	کد ۳	کد ۴	کد ۵	کد ۶
موضوع ۱	۵۶ %۱۸	۱۲ %۳/۹	۱ %۰/۳	۴۰ %۱۳	۳ %۰/۹۷	۳۰ %۹/۷
موضوع ۲	۹ %۳	۹ %۳	۱ %۰/۳	۵۷ %۱۸/۴	۳ %۰/۹۷	۲۵ %۸
موضوع ۳	۴ %۱/۳	۳ %۰/۹۷		۳۱ %۱۰	۲ %۰/۶	۱۰ %۳/۲
موضوع ۴				۹ %۳		۴ %۱/۳
جمع	۶۹ %۲۲/۳	۲۴ %۷/۸	۲ %۰/۶	۱۳۷ %۴۴/۳	۸ %۲/۶	۶۹ %۲۲/۳ ۳۰۹

جدول ۳۰: توزیع موضوعها بر اساس توالی و کدهای موضوعها

رده تاریخ و جغرافیا شامل ۳۰۹ موضوع است که بیشترین موضوعهای کتابها در این رده ۴ موضوع می‌باشد. در این رده ۱۳۷ موضوع یعنی ۴۴/۳ درصد از موضوعها دارای کد ۴ است، بدین معنا که میان موضوع و عنوان هیچ تناسبی برقرار نیست. البته این کد در مورد موضوع اول به ۱۳ درصد تنزل پیدا می‌کند. همچنین ۶۹ موضوع یعنی ۲۲ درصد آنها عیناً واژه‌های عنوان است و نیز ۶۹ موضوع در بخشی با عنوان اشتراك در واژه دارد. حدود ۸ درصد موضوعهای به کار رفته در ارجاعهای یک سویه و حدود ۶ درصد موضوعهای به کار رفته در ارجاعهای متقابل از واژه‌های عنوان کتابهاست. به حدود ۲/۵ درصد موضوعهای این رده می‌توان از طریق عنوانهای فرعی پی برد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

نتیجه گیری

برای مقایسه نتایج جدولهای رده‌های مختلف با یکدیگر لازم است که بار دیگر کدهای موضوعی را بررسی کنیم. می‌توانیم برای به دست آوردن نتیجه‌ای کلی، مساله را به این صورت مطرح کنیم که اگر منظور از سازگاری واژه‌های عنوان و موضوع این است که با دانستن واژه عنوان به هر ترتیب بتوانیم به موضوع مورد نظر برسیم، در این صورت به جز کد چهار که نشان می‌دهد که هیچگونه تشابه و سازگاری میان عنوان و موضوع وجود ندارد، بقیه کدهای موضوعها را می‌توان به تعبیری بیانگر میزان سازگاری عنوان و موضوع دانست. البته باید در نظر داشت که با این تعبیر بعضی از موضوعها که ارجاعهایی از عنوان است نیز در این گروه شمارش شده است.

ناربخ و جغرافیا	ادبیات	هر	تکنولوژی	علوم حاصل	زبان	علوم اجتماعی	دین	فلسفه	کلیات یافتها	رده‌های موضوعی
۱۱۲	۲۱۹	۶۹	۲۲۵	۹۴	۷۳	۹۹	۲۵۶	۶۳	۳۰	تعداد عناوین
۵۲۶	۸۰۹	۲۲۰	۸۴۲	۲۹۸	۳۱۲	۴۴۱	۹۲۷	۲۲۰	۱۴۹	تعداد واژه‌های عنوانها
۳۰۹	۳۰۷	۱۱۱	۳۸۷	۱۵۲	۹۸	۱۸۹	۴۳۳	۱۱۸	۴۶	تعداد موضوعها
۹	۱۲	۷	۲۰	۹	۱۰	۲۰	۱۲	۸	۱۵	حداکثر تعداد واژه‌های عنوانها
۴	۷	۱	۱	۱	۳	۵	۷	۵	۳	حداکثر تعداد موضوعات
%۵۴	%۳۶	%۷۸/۵	%۸۸	%۷۱	%۹۰	%۶۱/۵	%۶۱/۵	%۶۱	%۸۰/۵	موضوعات سازگار با عنوانها
%۴۴	%۶۴	%۲۱/۵	%۱۲	%۲۹	%۱۰	%۳۸/۵	%۳۵/۵	%۳۹	%۱۹/۵	موضوعات ناسازگار با عنوانها

جدول ۳۱: مقایسه نتایج جدولهای رده‌های گوناگون

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

این جدول نشان می‌دهد که رده علوم اجتماعی با داشتن ۲۰ واژه در یک عنوان، طولانی‌ترین عنوان این شماره از کتابشناسی ملی ایران را داراست و پس از آن به ترتیب رده‌های کلیات، دین و ادبیات، زبان و علوم عملی، علوم خالص و تاریخ و جغرافیا، فلسفه و در مرتبه آخر هنر قرار دارد و حداکثر موضوعهای این کتابشناسی ۷ عدد است و به کتابهایی در رده‌های دین و ادبیات داده شده است. البته در عرف فهرست‌نویسی سعی می‌شود که بیش از (و در موارد استثنائی حداکثر ۵ موضوع) به کتابی داده نشود.

برای دانستن میزان سازگاری موضوعهای و عنوانهای این کتابشناسی با نگاهی به جدول ۳۱ مشخص می‌شود که: رده زبان با ۹۰ درصد عنوانهای سازگار با موضوع گویاترین عنوانها را دارد. پس از آن رده علوم عملی با ۸۸

درصد سازگاری قرار دارد. طبق این آمار ۶۴ درصد عنوانها پرده ادبیات هیچگونه سازگاری و اشتراکی با موضوعهای تخصیص یافته ندارد. بدین ترتیب شاید از جدول اخیر بتوان این چنین را نتیجه گرفت که در رده‌هایی مانند زبان و کلیات که بیشترین نزدیکی میان موضوع و عنوان وجود دارد، کتابهای فهرست شده موضوعهای کمتری گرفته‌اند و به عکس در رده‌هایی که میزان سازگاری کمتر است تعداد موضوعهای تعیین شده بیشتر است.

با توجه به مطالب یاد شده، کاربرد این چنین تحقیقاتی جهت کتابخانه روشن می‌شود. بدین ترتیب که کتابداران با دانستن این اطلاعات می‌توانند بدانند جهت مجموعه‌سازی تا چه حد بایستی متکی بر واژه‌های عنوانها باشند و نیز کتابخانه‌های تخصصی که مجموعه‌هایی در زمینه علوم خالص و علوم عملی یا زبان دارند می‌دانند که با دانستن عنوان تا حدود زیادی به کتابهای مورد نظر دست می‌یابند. بالاخره، اینکه می‌توانند جهت بازیابی مجموعه از سیستم نمایه‌سازی استفاده کنند، اما کتابخانه‌ای که مجموعه ادبیات دارد نبایستی برای دانستن مطالب مندرج در اثر به عنوان آن متکی باشد. همین وضع برای کتابخانه‌هایی که در زمینه فلسفه و علوم اجتماعی فعالیت دارند صدق می‌کند.

منابع

۱. آدرنگ، عبدالحسین. شیوه‌های نمایه‌سازی و انطباق آن با ساختمان زبان فارسی. پایان‌نامه فوق لیسانس، دانشگاه تهران. دانشکده علوم تربیتی، ۱۳۵۴ (چاپ نشده).
۲. آزادیان، آئوش. نمایه‌سازی گردان. پایان‌نامه فوق لیسانس. دانشگاه تهران. دانشکده علوم تربیتی، ۱۳۵۲ (چاپ نشده).
۳. "تأملی در عنوان مقاله و پیشنهادهایی درباره آن". نشر دانش، سال هشتم، شماره ششم (مهر و آبان ۱۳۶۷) ص ۷۹.
۴. دوروزه، موریس. روشهای علوم اجتماعی. ترجمه خسرو اسدی، تهران: امیر کبیر، ۱۳۶۲.
۵. مولاپرست فیروزه. "اصطلاح‌شناسی و کاربرد آن در فعالیتهای اطلاع‌رسانی" اطلاع‌رسانی، نشریه فنی مرکز اسناد و مدارک علمی. دوره ۸، شماره ۱ (۱۳۶۳) ص. ۴۶ - ۴۹.